

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันกระแสโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต จากการพัฒนาทฤษฎีสถานะผลของการพัฒนาประเทศได้สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของการพัฒนาประเทศที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และอ่อนไหวต่อผลกระทบจากความผันผวนจากปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวหันมาทบทวนกระบวนทัศน์การพัฒนาในทิศทางที่พึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปในทางสายกลาง บนพื้นฐานดุลยภาพเชิงพลวัตของการพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยง ให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ (กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป., ย่อหน้า 3)

ในปัจจุบันพบว่ามีสิ่งที่น่าวิตกกังวลสำคัญประการที่มานับทอนระบบภูมิคุ้มกันของคนในชาติคือแนวโน้มการตีมูลค่าของคนไทยมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้เครื่องตีมูลค่าจะกลายเป็นสิ่งถูกกฎหมายในเกือบทุกประเทศทั่วโลก แต่ประเทศทั้งหลายต่างมีการควบคุมการจำหน่ายและการบริโภคทั้งนี้เพราะการบริโภคแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบมากกว่าในเชิงบวก โดยพบว่าแอลกอฮอล์ส่งผลเสียต่อสุขภาพและเป็นสาเหตุสำคัญของโรคหลายชนิด เช่น โรคตับ โรคมะเร็งลำไส้ ทั้งยังมีความสัมพันธ์กับภาวะความเครียดและอาการซึมเศร้า จากการศึกษาพบว่า การตีมูลค่าในหญิงตั้งครรภ์ก่อให้เกิดความพิการในเด็กทารก และการบริโภคเครื่องตีมูลค่ายังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมต่างๆ มากมาย เช่น อุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับ การทะเลาะวิวาท ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม การสูญเสีย

ทรัพย์สิน ดลอดจนการสูญเสียประสิทธิภาพในการทำงานและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (มนตรีตัน ถาวรเจริญทรัพย์, และคนอื่นๆ, 2551, หน้า 1)

องค์การอนามัยโลกเปิดเผยข้อเท็จจริงว่า การดื่มแอลกอฮอล์เกินควรเป็นสาเหตุของการตายและความพิการทั่วโลก ประมาณร้อยละ 4 ของการตายและความพิการทั่วโลกเกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งมากกว่ายาเสพติดถึง 5 เท่า การตายจากมะเร็งหลอดอาหาร โรคตับ โรคชัก อุบัติเหตุจากรถ ฆาตกรรมและการบาดเจ็บโดยเจตนา ร้อยละ 30 มีสาเหตุมาจากการดื่มแอลกอฮอล์ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป., ย่อหน้า 1) แอลกอฮอล์ไม่เพียงแต่บั่นทอนสุขภาพร่างกายให้เสื่อมลงเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อสติปัญญาและสุขภาพจิตของผู้ดื่มและก่อปัญหาสังคมอีกด้วย ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ได้แก่ การเมาแล้วขับ ซึ่งเป็นสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากรถมากกว่าร้อยละ 50 ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทั้งหมด การก่อความรุนแรงต่อครอบครัวและการก่ออาชญากรรม

ถึงแม้จะยอมรับกันโดยทั่วไปว่าแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและสังคม แต่แนวโน้มการดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยกลับเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ย 2.6 แสนคนต่อปี องค์การอนามัยโลกระบุว่า ในปี พ.ศ.2543 คนไทยดื่มแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อหัวเท่ากับ 13.59 ลิตรสูงเป็นอันดับ 5 ของโลก รองจากโปรตุเกส สาธารณรัฐไอร์แลนด์ บาฮามาร์ และสาธารณรัฐเช็ก ตามลำดับ การดื่มแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ของคนไทยมีอัตราการเพิ่ม 0.29 ลิตรต่อคนต่อปี ซึ่งคิดเป็นเท่าตัว เมื่อเปรียบเทียบกับการดื่มในประเทศอังกฤษมีอัตราการเพิ่มเพียง 0.14 ต่อคนต่อปี และร้อยละ 35 ของคนไทยวัยเกิน 11 ปี ดื่มแอลกอฮอล์ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติครั้งล่าสุด พ.ศ.2546 พบว่าคนไทยดื่มสุรา 18.61 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 35.46 ของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป แยกเป็นชาย 15.51 ล้านคน หรือ ร้อยละ 60.80 ของเพศชายอายุ 11 ปีขึ้นไป เป็นหญิง 3.95 ล้านคนหรือร้อยละ 14.51 ของเพศหญิงอายุ 11 ปีขึ้นไป (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป., ย่อหน้า 2)

จากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2550 พบว่าประชากรไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวน 51.2 ล้านคน เป็นผู้ที่ดื่มสุราร้อยละ 14.7 และมีข้อมูลบ่งชี้ชัดเจนว่าผู้ชายไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพชีวิตสูงกว่าผู้หญิงเป็นอย่างมาก และที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง คือ กลุ่มเยาวชนมีอัตราการดื่มสุราสูงถึงร้อยละ 21.9 (บัณฑิตศรีไพศาล, และคนอื่นๆ, 2551, หน้า 8-9) ทั้งนี้การดื่มสุราที่พบมากขึ้นในวัยรุ่นในประเทศไทยมีสาเหตุมาจากจากสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดที่วัยรุ่นนิยมใช้มากที่สุดเนื่องจากสามารถหาซื้อได้ง่าย ผลจากการดื่มสุราของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบตามมามากมาย เช่น การบาดเจ็บและตายจากอุบัติเหตุจากรถ การทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกาย และการฆ่าตัวตาย เป็นต้น

ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของนักเรียนทั่วประเทศ พบว่านักเรียนชายร้อยละ 39.8 และนักเรียนหญิง ร้อยละ 24.5 เคยดื่มสุรามาแล้วในชีวิต อายุเฉลี่ยที่นักเรียนเริ่มดื่ม

สุราเป็นครั้งแรกประมาณ 13 ปีในผู้ชาย และ 14 ปีในผู้หญิง ในจำนวนนักเรียนที่ดื่มสุราในปัจจุบันส่วนใหญ่จะดื่มเพียง 1-2 ครั้งต่อเดือนเท่านั้น นักเรียนชั้นโตกว่ามีแนวโน้มที่จะดื่มสุราในปัจจุบัน ดื่มหนัก และดื่มจนเมาบ่อยครั้งกว่านักเรียนในชั้นเล็กกว่า และนักเรียนชายมีอัตราการดื่มสุรามากกว่านักเรียนหญิงในทุกระดับชั้น สถานที่ที่นักเรียนมักจะดื่มสุรากันมากที่สุด ได้แก่ ในสวน/ไร่นา และหอพัก ส่วนใหญ่นักเรียนจะได้สุรามาจากผู้อื่นทั้งเป็นผู้ที่อายุมากกว่าหรือน้อยกว่า 20 ปี นักเรียนชายระดับ ปวช.2 จำนวนเกือบครึ่งหนึ่งสามารถซื้อหาสุรามาดื่มเอง โดยที่ผู้ชายไม่ได้ตรวจบัตรประจำตัว และมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 4-16 เคยซื้อสุรามาดื่มเองโดยที่ผู้ชายก็ไม่ได้ตรวจบัตรประจำตัวเช่นกัน นักเรียนชายร้อยละ 13.1 และนักเรียนหญิงร้อยละ 6.2 สามารถซื้อหาสุรามาได้จากร้านค้า ร้านอาหารบริเวณรอบโรงเรียนในรัศมีไม่เกิน 500 เมตร นักเรียนใช้เวลาเพียง 12-14 นาที ก็สามารถหาซื้อสุราได้ โดยนักเรียนจำนวนครึ่งหนึ่งใช้เวลาเพียง 10 นาที ก็สามารถหาซื้อสุรามาได้ (สาวิตรี อึ้งนางค์กรชัย, อโนชา หมิกทอง, และถนอมศรี อินทนนท์, 2551, หน้า 1-3) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดื่มสุราในนักเรียนเหล่านี้ได้แก่ 1) ลักษณะประชากรด้าน เพศ ระดับชั้น ศาสนา สถานที่ที่อยู่อาศัย และผลการเรียน โดยระดับชั้นเรียนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มสุราสูงที่สุด นักเรียนหญิงมีความเสี่ยงในการดื่มน้อยกว่านักเรียนชายประมาณครึ่งหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น 2 มีความเสี่ยงในการดื่มสุราเป็น 4-12 เท่า โดยความเสี่ยงจะเพิ่มขึ้นตามชั้นปีที่เพิ่มขึ้น 2) การรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคมในโรงเรียน นักเรียนที่ไม่ดื่มสุรามองว่าตนเองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีผู้ดื่มสุราน้อยและรับทราบกฎระเบียบของโรงเรียนในเชิงที่ไม่ส่งเสริมการดื่มสุราของนักเรียน ส่วนนักเรียนที่ดื่มสุรมีโอกาส 2-3 เท่าของนักเรียนที่ไม่ดื่มสุรามองว่าตนเองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีผู้ดื่มสุราหรือดื่มอย่างหนักจำนวนมาก 3) ปัจจัยที่สำคัญอีกด้านหนึ่งที่สัมพันธ์กับการดื่มสุราของนักเรียน คือ การสัมผัสกับการโฆษณาสุรา นักเรียนที่ดื่มสุรมีอัตราการสัมผัสโฆษณาสุราย่อยครั้งกว่านักเรียนที่ไม่ดื่ม และสามารถจดจำรวมทั้งมีความรู้สึกอยากลองดื่มมากกว่านักเรียนที่ไม่ดื่มสุราอย่างชัดเจนประมาณหนึ่งเท่าครึ่ง และมีอัตราการจำชื่อยี่ห้อสุราได้มากกว่านักเรียนที่ไม่ดื่มถึงเกือบสองเท่า รวมทั้งยังมีความรู้สึกอยากลองดื่มสุรามากกว่านักเรียนที่ไม่ดื่มประมาณสองเท่าเช่นกัน (สาวิตรี อึ้งนางค์กรชัย, อโนชา หมิกทอง, และถนอมศรี อินทนนท์, 2551, หน้า 4)

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษาว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2545, หน้า 13) นอกจากนี้เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวในจุดหมายของหลักสูตรข้อ 3 ว่าให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดนั้นได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาเสพติด และความรุนแรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 4-5)

ดังนั้นโรงเรียนและสถานศึกษาจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญในการลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งปวงรวมทั้งปัญหาการติ่มสุราและใช้สารเสพติดของวัยรุ่น ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม ได้บรรจุสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาเสพติด และความรุนแรงไว้ในวิชาสุขศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง สารเสพติด และมีการสอดแทรกไว้ในรายวิชาอื่นๆ ทั่วไป โดยกล่าวถึงสารเสพติดที่ระบาดอยู่ในประเทศไทยทุกชนิดรวมทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการบรรยายประกอบสื่อ นอกจากนี้ในส่วนของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทางโรงเรียนได้จัดขึ้นเพื่อเป็นมาตรการ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนโดยเฉพาะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยต่างๆ มากมาย เช่น การเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่นักเรียนและผู้ปกครอง การจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องยาเสพติด โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยาย จัดเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในวันสำคัญต่างๆ และอื่นๆ อีกมากมาย รวมทั้งมาตรการแก้ไขเด็กที่มีปัญหาติดยาเสพติดในโรงเรียน ตามลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน อีกทั้งในระดับโรงเรียนยังดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการโรงเรียนสีขาวของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น แต่จากการสำรวจและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จากจำนวนนักเรียน 410 คน โรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552 พบว่ามีนักเรียนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีนักเรียนประสบอุบัติเหตุเนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์แล้วขับขีรถจักรยานยนต์ด้วยความประมาทและขาดสติ จำนวน 2 ราย โดยรายที่ 1 เสียชีวิต ส่วนรายที่ 2 บาดเจ็บสมองได้รับการกระทบกระเทือนความจำเสื่อมต้องรักษาตัวอยู่ตลอดเวลา จากกรณีตัวอย่างทั้งสองนี้สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ยังคงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อนักเรียนในวัยนี้ของ

ประเทศที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขเพื่อให้เยาวชนไทยเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

การฝึกอบรมเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและสามารถทำให้องค์กรหรือหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้สอดคล้องกับ เชี่ยวชาญ เกียรติ ญรัฐกร (2547, หน้า 9) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมทำให้มีความรู้ ความชำนาญ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานและผลงานที่เกิดมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า เช่นเดียวกับที่ ศุภภักดิ์ น้ำแก้ว (2551, หน้า 77-81) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง วิธีการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียน สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความตั้งใจและมีส่วนร่วมทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ พระวิริยะ คำคุณ (2552, หน้า 110-112) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีคุณธรรมหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม ส่วนพฤติกรรมการเป็นมัคทายกน้อยอยู่ในระดับปฏิบัติได้ถูกต้องมากและพบว่านักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

จากข้อมูล เหตุผล ปัญหา การวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่อการตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ ของนักเรียนข้างต้นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีป้องกันการตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนที่ดีวิธีหนึ่ง คือ การฝึกอบรม ให้นักเรียนได้รับรู้ตระหนักถึงโทษและพิษภัยของเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ รวมทั้งให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจและมีความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันการตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ จึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกัน เครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการจัด กิจกรรมให้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากนักเรียนวัยนี้เป็นวัยรุ่นที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการตีสุราในอัตราสูง เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมป้องกันเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์และเป็นการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้กับนักเรียน อีกทั้งยังเป็นการลดปัญหา ในเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ของนักเรียนใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายทั่วไปเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องตีแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีความมุ่งหมาย เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สาเหตุที่มาและผลกระทบจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และได้เรียนรู้สภาพปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เกิดขึ้นจริง
2. เป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับการป้องกันเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับนักเรียนชั้นอื่น ๆ
4. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูและผู้สนใจนำไปพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เนื้อหาที่ใช้ และระยะเวลาในการฝึกอบรม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม อำเภอศรีเทพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 80 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม อำเภอศรีเทพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 40 คน ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ทักษะการปฏิบัติ

2.2.3 เจตคติต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3. เนื้อหาที่ใช้

เนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ ความหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้า ประวัติและความเป็นมาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้า ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้า ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้า เหล้ากับพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ผลของแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้าต่อร่างกาย ผลกระทบของแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้าต่อสังคม ผลกระทบของแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้าต่อพฤติกรรม วงจรการติดเหล้าสำเร็จ การดูดซึมและการกระจายตัวของแอลกอฮอล์ ข้อเสียของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการบริโภคแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้า วิธีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้า วิธีการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/สุรา/เหล้า

4. ระยะเวลาในการฝึกอบรม

ในการทดลองหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาสนุนวิทยาคม อำเภอศรีเทพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ทำการทดลองใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ใช้วันเสาร์และวันอาทิตย์ รวม 2 วัน เป็นเวลาทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง แนวทางการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร 2) การพัฒนาหลักสูตร เพื่อการยกวางหลักสูตร ทั้งในส่วนของ การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประกอบไปด้วย ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เนื้อหา วิธีการ และกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ในการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม กำหนดการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล เกณฑ์การผ่านหลักสูตรและแผนการจัดฝึกอบรม

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง สุราหรือเหล้าทุกชนิดและเบียร์ทุกชนิดที่เมื่อดื่มแล้วเกิดอาการมึนเมา ขาดสติ ทั้งนี้ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และยาเสพติดให้โทษอื่นๆ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ของบุคคลหรือความสำเร็จของนักเรียนอันเป็นผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสามารถวัดได้โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

ทักษะการปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้จากการเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งวัดผลได้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียม ขั้นปฏิบัติงาน ขั้นผลงาน ชั้นคุณลักษณะการทำงาน เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และพฤติกรรมการห่างไกลแอลกอฮอล์ สามารถประเมินโดยใช้เครื่องมือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติ

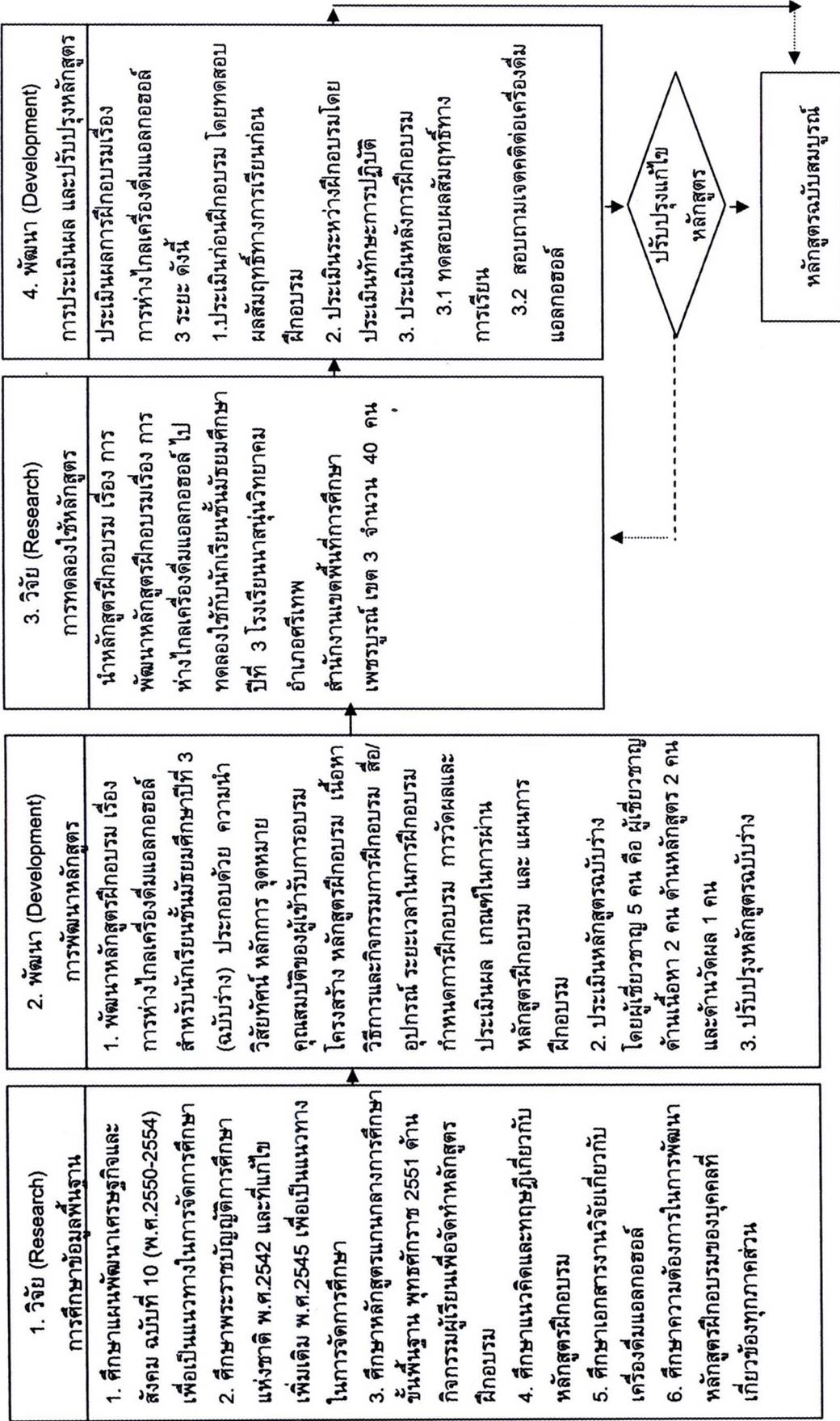
เจตคติต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกด้านความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งแสดงออกให้เห็นได้จากคำพูด ท่าที ความรู้สึก ความคิด พฤติกรรม จึงสามารถแบ่งเจตคติออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เจตคติทางบวก จะมีการแสดงออกในทางที่ชอบ พอใจ เห็นด้วย และเจตคติทางลบ จะมีการแสดงออกในทางที่ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ภายหลังจากการฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถวัดได้จากแบบวัดเจตคติต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

นักเรียน หมายถึง นักเรียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม อำเภอศรีเทพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาศึกษาแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler) สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า163-165) ซึ่งได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นที่ 2 การเลือกและจัดประสบการณ์ และขั้นที่ 3 การประเมินผลศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba) ซึ่งกล่าวถึงลำดับ

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรมี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ขั้นที่ 3 คัดเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมจะนำมาสอน ขั้นที่ 4 จัดลำดับเนื้อหาสาระ ขั้นที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 6 ลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ และขั้นที่ 7 กำหนดสิ่งที่จะประเมินและปรับปรุงหลักสูตร สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 165 -169) และศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเชเลอร์และอเล็กซานเดอร์ ศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรได้เสนอว่ามีรูปแบบดังนี้ คือ 1) กำหนดเป้าหมาย 2) ออกแบบหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรมาใช้ 4) การประเมินผล ฆนัท ธาตุทอง (2550, หน้า 41-44) ได้สรุปรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโดยแบ่งเป็น 6 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การร่างหลักสูตร 3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร 4) การทดลองใช้หลักสูตร 5) การประเมินผล 6) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ประเมินผล และ วิน เชื้อโพธิ์หัก (2546, หน้า 84) ได้สรุปเทคนิคการฝึกอบรมไว้ดังนี้ 1) เทคนิคการฝึกอบรมที่ใช้บอกเล่าเนื้อหา บอกแนวคิด หรือให้หลักการต่างๆ แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2) เทคนิคการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือกระทำด้วย 3) เทคนิคการฝึกอบรมที่ผู้อบรมได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ซึ่งเทคนิคการฝึกอบรมเป็นเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จของการฝึกอบรม เพราะถ้าผู้จัดการฝึกอบรมหรือวิทยากรเลือกใช้อย่างเหมาะสม จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และความสามารถหรือทักษะได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาได้เป็นอย่างมาก จากการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและเทคนิคการฝึกอบรมดังกล่าว จากแนวความคิด ทฤษฎี รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร และเทคนิคการฝึกอบรมของนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาสนุ่นวิทยาคม อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยกำหนดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยกำหนดเป็นแนวทางการวิจัยดังนี้ 1) วิจัย (research) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนา (development) การสร้างหลักสูตร 3) วิจัย (research) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) พัฒนา (development) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน